

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญ และปัญหา

ประเทศไทย เฮมพ์เป็นพืชที่มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวเขา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของชนเผ่าม้งมายาวนาน โดยใช้เส้นใยในการทอเสื้อผ้าเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ตามความเชื่อดั้งเดิม ชาวม้งจะใช้เส้นด้ายที่ทำมาจากเส้นใยเฮมพ์มัดมือให้เด็กที่เกิดใหม่ ผลิตเสื้อผ้าจากเส้นใยเฮมพ์เพื่อเก็บไว้สวมใส่ในวันปีใหม่ ชาวม้งที่เสียชีวิตแล้วศพจะต้องใช้เครื่องแต่งกาย รองเท้า และเชือกมัดศพที่ทำจากเฮมพ์ เป็นต้น ดังนั้นสำหรับชาวเขาเผ่าม้งแล้ว เฮมพ์นับเป็นพืชที่ต้องปลูกเอาไว้ใช้ เพื่อตอบสนองความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตและใช้ในวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ

แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายยังจัดว่าเฮมพ์เป็นพืชเสพติดให้โทษประเภทที่ 5 ทำให้ไม่สามารถเพาะปลูกเฮมพ์ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ต่อมาใน พ.ศ. 2547 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชเสาวนีย์ให้ศึกษาและส่งเสริมให้เกษตรกรชาวเขาปลูกเฮมพ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มในครัวเรือน และจำหน่ายสู่ตลาด ตลอดจนเพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร ดังนั้นมูลนิธิโครงการหลวง และสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ได้เล็งเห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของเฮมพ์ จึงได้ศึกษารวบรวมเมล็ดพันธุ์เฮมพ์ในพื้นที่ต่างๆ และได้นำมาทดลองปลูก โดยได้รับอนุญาตปลูกอย่างถูกต้องตามกฎหมายจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) กระทรวงสาธารณสุข โดยในระยะแรกได้คัดเลือกพันธุ์ให้มีสารเสพติดต่ำ และศึกษาวิจัยด้านการเพาะปลูกเป็นหลัก ซึ่งจากการวิจัยและพัฒนาเฮมพ์ที่ผ่านมา สามารถขอขึ้นทะเบียนพันธุ์เฮมพ์ที่มีสาร THC ต่ำได้ 4 พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ RPF 1 คัดเลือกจากพันธุ์ห้วยห้อย มีปริมาณสาร THC 0.07 % พันธุ์ RPF 2 คัดเลือกจากพันธุ์ V50 มีปริมาณสาร THC 0.11 % พันธุ์ RPF 3 คัดเลือกจากพันธุ์แม่สาใหม่ มีปริมาณสาร THC 0.10 % พันธุ์ RPF 4 คัดเลือกจากพันธุ์ปางอุ๋ง มีปริมาณสาร THC 0.27 % ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสม THC ต่ำ ซึ่งยังจำเป็นต้องมีการพัฒนาพันธุ์เฮมพ์ที่ให้ผลผลิตสูงและเหมาะสมกับสภาพการเพาะปลูกเชิงพาณิชย์อย่างต่อเนื่อง

ด้านการจัดการและเขตกรรม ได้มีการทดสอบพันธุ์ที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ระยะเวลาปลูกที่เหมาะสม การป้องกันกำจัดโรคโคนเน่า ตลอดจนการจัดการด้านธาตุอาหารในพืช ซึ่งพบว่าความเหมาะสมของพันธุ์เฮมพ์ที่ปลูกในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันพื้นที่ที่มีความสูงตั้งแต่ 185-1,369 เมตรจากระดับน้ำทะเล พันธุ์ RPF3(เฉลี่ย 5 ตัน/ไร่) มีความเหมาะสมและให้ผลผลิตสูงสุด ยกเว้นพื้นที่ความสูง 600-700 เมตรจากระดับน้ำทะเล พันธุ์ RPF1(เฉลี่ย 2.98 ตัน/ไร่) มีความเหมาะสมและให้ผล

ผลิตสูงสุด (รัตญาและคณะ 2555; รัตญาและคณะ 2556) สำหรับการศึกษาระยะปลูกที่เหมาะสมเพื่อให้ขนาดของต้นเหมพ์มีความสม่ำเสมอและเหมาะสมกับการแปรรูปด้วยเครื่องลอกเปลือก พบว่าระยะปลูกที่มีความเหมาะสม คือการปลูกแบบเป็นแถวโดยใช้เครื่องหยอดเมล็ด 12 แถว แล้วเว้นระยะ 50 เซนติเมตรทุกๆ 12 แถว ซึ่งจะให้ผลผลิตมากที่สุด มีความสม่ำเสมอของขนาดลำต้นและเหมาะสมกับการลอกเปลือกด้วยเครื่องลอกเปลือกขนาดใหญ่ ส่วนการปลูกแบบโรยเมล็ดเป็นแถว 10 แถว แล้วเว้นระยะ 50 เซนติเมตร ให้ขนาดลำต้นเหมาะสมกับการใช้เครื่องลอกเปลือกขนาดเล็ก (รัตญาและคณะ, 2557; รัตญาและคณะ, 2558) นอกจากนั้นการมีพันธุ์เหมพ์ และระยะปลูกที่เหมาะสมแล้ว การขยายการส่งเสริมการปลูกเหมพ์ในเชิงพาณิชย์นั้น ถ้าสามารถปลูกเหมพ์ได้อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปีเพื่อให้มีผลผลิตมีปริมาณเพียงพอส่งเข้าโรงงานแปรรูปได้อย่างต่อเนื่อง จึงต้องมีการศึกษาช่วงเวลาการปลูกที่เหมาะสมกับการผลิตเส้นใยเหมพ์ เพื่อป้องกันการสูญเสียจากการระบาดของโรครากเน่าโคนเน่า และให้ได้ผลผลิตสูงสุดมีความเหมาะสมต่อการแปรรูปเชิงพาณิชย์นั้น ในปี 2560 การปลูกเหมพ์ในช่วงฤดูแล้งที่เหมาะสมที่สุดสามารถปลูกได้ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายนพบว่าเดือนมีนาคม และเมษายน จะให้ผลผลิตสูงสุด (ผลผลิตเฉลี่ย 9.92 ตัน/ไร่) แต่อย่างไรก็ตามในปี 2561 จำเป็นต้องมีการศึกษาช่วงเวลาการปลูกที่เหมาะสมกับการผลิตเส้นใยเหมพ์ เพื่อยืนยันผลการทดลองอีกครั้ง นอกจากนั้นเพื่อการเพิ่มมูลค่าให้กับเหมพ์จึงควรมีการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบพันธุ์และช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการผลิตเส้นใยและสาร CBD ในเหมพ์ เนื่องจากสาร CBD ในใบเหมพ์เป็นสารที่มีประโยชน์และมีมูลค่าสูงรวมทั้งการศึกษาและจัดการระบบการปลูกเหมพ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมภายใต้ระบบควบคุม เพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพเส้นใยที่ดีตลอดจนผลผลิตของสาร CBD ในใบเหมพ์และเมล็ดเหมพ์ที่มีคุณภาพดี

ดังนั้นในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 นี้ จึงวางแผนดำเนินงานชุดโครงการวิจัยและพัฒนาการเพาะปลูกและแปรรูปเหมพ์ เพื่อการศึกษาและทดสอบเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพผลผลิตเพื่อให้เกษตรกรสามารถปลูกเหมพ์ภายใต้ระบบควบคุม ทั้งเพื่อใช้สอยในครัวเรือนและการปลูกเชิงพาณิชย์เพื่อเป็นแนวทางไปสู่การพัฒนาเหมพ์เป็นพืชเศรษฐกิจต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตและคุณภาพเส้นใยเหมพ์ที่ปลูกในช่วงเวลาต่างๆ
2. เพื่อเปรียบเทียบพันธุ์และช่วงเวลาปลูกที่เหมาะสมสำหรับการผลิตเส้นใยและสาร CBD ในเหมพ์
3. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการระบบการปลูกเหมพ์เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมภายใต้ระบบควบคุม